

- 132693 MÜSTEAR AD

120035 LAKAP

90-962922

Sayyid, Fu'ād Şālih.

(Mu'jam al-alqāb wa-al-asmā' al-
musta'arah fī al-tārīkh al-'Arabī
wa-al-Islāmī)

معجم الاقبا والاسماء المنعارة في
التاريخ العربي والاسلامي / فؤاد صالح
السيدي. -- الطبعة 1. -- بيروت، لبنان :
دار العلم للملايين، 1990.

360 p. ; 30 cm.

Includes bibliographical
references (p. 345-359).

\$15.00 (U.S.)

L&S-lang.

16 ARALIK 1993

Müstear

3246. Dāğir, Yūsuf As'ad: Mu'ğam al-asmā' al-musta'ara
wa-aşhābihā : lā sīyamā fi 'l-adab al-'arabī al-hadīṭ / ta'lif Yū-
suf As'ad Dāğir. - Ṭab'a 1. - Bairūt : Maktabat Lubnān, 1982. -
291 S.

In arab. Schrift, arab.

LS

33 A 3453

24 OCAK 1998

کتابخانه‌های ترکیه، ۷، ۳۷، ۲۴۶، ۵۸۳؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، ۲۳۵۳/۴-۲۳۵۴، ۲۳۷۶، ۲۳۸۹؛ قرآن، ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی، ۱۷۴، ۲۹۳، ۳۱۲، ۵۴۸؛ کشف الاسرار و عدة الابرار، ۳/۸۰۰-۸۱۰؛ کشف الظنون، ۲/۱۰۳۱-۱۰۳۵؛ لغت‌نامه، زیر «اسماء الحسنی».

Encyclopedia of Islam, 1/714-717.

برزگر

اسم صوت ← نام آوا

اسم مستعار (esm-e.mos.ta.ār) / نام قلمی / نام ادبی، معادل اصطلاح انگلیسی pen name، اسمی که صاحب قلم به جای اسم واقعی خویش، بر نوشته‌هایش می‌گذارد. اسم مستعار، ویژه ادیبان نیست، بلکه هنرمندان رشته‌های گوناگون، همچون بازیگری، آوازه‌خوانی، رقص و نظایر آن نیز برای خود اسم مستعار برمی‌گزینند. گفتنی است که تخلص* نیز اسم مستعاری است که ویژه شاعران است. گزینش اسم مستعار علت‌های گوناگونی دارد که از آن شماره‌اند: ۱- ترس صاحب قلم از حکومت، مانند انتخاب علی‌مزیانی به جای علی شریعتی. ۲- حساسیت حکومت به نویسنده، مانند گزینش احمد سکانی یا مصطفی الراوی به جای مصطفی رحیمی. ۳- فروتنی صاحب اثر، مانند گذاشتن درویش به جای جعفر شریعتمداری. ۴- تبعیض جنسی، مانند انتخاب جورج الیوت به جای مری ان ایونز، رمان‌نویس انگلیسی (۱۸۱۹-۱۸۸۰م) و ژرژ ساند به جای آماندین اورور لوس دوپن، رمان‌نویس فرانسوی (۱۸۰۴-۱۸۷۶م). ۵- مضمون اثر، که گزینش اسم مستعار با توجه به این مسئله، بیشتر ویژه طنزنویسان است، مانند گزینش دخو به جای علی‌اکبر دهخدا، خروس لاری و هدهد میرزا به جای ابوالقاسم حالت و گل‌آقا و شاغلام به جای کیومرث صابری فومنی. گزینش اسم مستعار طنزآمیز از دوره صفویه رواج پیدا کرد و از جمله نخستین این اسم‌ها باید از سگ لوند یا سگ قزوینی که گویا اسم مستعار حسن بیگ قزوینی، ترکمنی تلخک در دربار شاه عباس یکم صفوی (۹۹۶-۱۰۳۸ق) و نیز مولانا خروس که اونیز از دلقکان مجلس شاه عباس بوده، یاد کرد. این نکته را نیز باید یادآور شد که معمولاً طنزنویسان بیش از یک اسم مستعار برای خود برمی‌گزینند. گاهی خود مردم بنا به دلایلی برای برخی از نویسندگان که معمولاً عامه‌پسند هستند، اسم مستعار انتخاب

(۱۱۴۰-۱۲۲۵ق). ۱۶- شرح اسماء الحسنی از محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰/۱۱۱۱ق) که ظاهراً همان اثری است که محمد حسین بن محمد صالح خاتون‌آبادی، نوه دختری علامه مجلسی، در فهرست خود از آثار مجلسی از آن با عنوان رساله فرق میان صفات ذاتی و صفات فعلی حق تعالی یاد کرده است. ۱۷- شرح اسماء الحسنی از نورالدین ایجی. ۱۸- اسماء الحسنی (چاپ تهران، ۱۲۷۳ق) از محمدرضا بن محمد مؤمن امامی مدرس خاتون‌آبادی اصفهانی. ۱۹- منظومه جواهر در شرح اسماء‌الله (نسخه موزه ملی پاکستان کراچی به شماره ۲۳۹/۵-۱۹۵۸. N.M.) ۲۰- منظومه اسماء‌اللهی (نسخه کتابخانه ملی به شماره ۲۶۶۳/ف در صد بیت. ۲۱- شرح اسماء الحسنی از سید ابوتراب محمد راشدالله. ۲۲- شرح اسماء‌اللهی منظوم (نسخه‌های موزه ملی پاکستان کراچی به شماره ۱۰۶۰/۹-۱۹۵۷ از سده یازدهم هجری و کتابخانه عمومی پنجاب لاهور به شماره ۵۳۱-۲۹۷ لا، ۲۹۷ فقره با تاریخ ۱۲۶۱ق). ۲۳- شرح اسماء‌اللهی از حاجی حمید، معروف به شیخ محمد (نسخه مسجد جامع نیوتاؤن جمشید رود کراچی). ۲۴- شرح اسماء‌اللهی از فقیر محمود (گویا از سده ۱۲ یا اوایل سده ۱۳ق). ۲۵- شرح اسماء الحسنی (نسخه کتابخانه سلیمیه ادرنه به شماره ۴۶۴۵/۱ با تاریخ ۹۷۲ق به خط کمال‌الدین حسین بن میراحمد جامی). ۲۶- اسماء‌الله (نسخه کتابخانه سپهسالار به شماره ۵۶۲۴ با تاریخ ۱۲۴۲ق) از محمد مؤمن بغدادی که در آغاز می‌گوید: «... چون این حقیر... محمد مؤمن بغدادی خادم فقراء... سه رساله در جمع اسماء‌الله... مسما به «کشف الحقایق» و «کنز المسلمین» و «اسرار المؤمنین» قلمی نموده بودم و جويا نداشت. لله الحمد درین وقت که اسلام قوی شده در دارالسلطنه اصفهان...». ۲۷- اسماء و صفات حق از دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی (چاپ تهران، ۱۳۷۵ش).

منابع: تفسیر ابوالفتح رازی، ۳۴۱-۳۴۰/۵؛ حافظ‌نامه، ۹۴۷-۹۴۸؛ دایرة المعارف تشیع، ۱۶۴/۲-۱۶۶؛ دایرة المعارف فارسی، ۱۱۴۵؛ الذریعه، ۶۶/۲-۶۷؛ شرح اصطلاحات تصوف، ۲۲۷/۱-۲۲۷؛ فرهنگ لغات و اصطلاحات و تعبیرات عرفانی، ۴۳-۴۱؛ فهرست کتابخانه سپهسالار، ۱۳۴/۳؛ ۶۰۹/۵؛ فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان، ۱۵۸۰/۳-۱۵۸۵، ۱۹۳۲؛ فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی، ۲۱۷/۵، ۶۲۱؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی، ۱۲۱۷؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه دانشگاه استانبول، ۵۸، ۳۱۲، ۴۹۴، ۵۳۶، ۵۹۵؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی

سرپرستی: حسان انوشه، فرهنگنامه ادبی فارسی: دانشنامه ادب فارسی، اصطلاحات،
موضوعات و مضامین ادب فارسی، مج ۲، ۲۰۰۲/۱۳۸۱ تهران. ISAM 137597

اسماء الحسنی

اسم مستعار

کتابخانه‌های ترکیه، ۷، ۳۷، ۲۴۶، ۵۸۳؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه گنج بخش، ۲۳۵۳/۴-۲۳۵۴، ۲۳۷۶، ۲۳۸۹؛ قرآن، ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی، ۱۷۴، ۲۹۳، ۳۱۲، ۵۴۸؛ کشف الاسرار و عدة الابرار، ۳/۸۰۰-۸۱۰؛ کشف الظنون، ۲/۱۰۳۱-۱۰۳۵؛ لغت‌نامه، زیر «اسماء الحسنی».

Encyclopedia of Islam, 1/714-717.

برزرگر

اسم صوت ← نام آوا

اسم مستعار (esm-e.mos.ta.ār) / نام قلمی / نام ادبی، معادل اصطلاح انگلیسی pen name، اسمی که صاحب قلم به جای اسم واقعی خویش، بر نوشته‌هایش می‌گذارد. اسم مستعار، ویژه ادیبان نیست، بلکه هنرمندان رشته‌های گوناگون، همچون بازیگری، آوازه‌خوانی، رقص و نظایر آن نیز برای خود اسم مستعار برمی‌گزینند. گفتنی است که تخلص* نیز اسم مستعاری است که ویژه شاعران است. گزینش اسم مستعار علت‌های گوناگونی دارد که از آن‌ها عبارتند از: ۱- توس صاحب قلم از حکومت، مانند انتخاب علی‌زینتانی به جای علی شریعتی. ۲- حساسیت حکومت به نویسندگان، مانند گزینش احمد سکانی یا مصطفی الراوی به جای مصطفی رحیمی. ۳- فروتنی صاحب اثر، مانند گذاشتن درویش به جای جعفر شریعتمداری. ۴- تبعیض جنسی، مانند انتخاب جورج الیوت به جای مری ان ایونز، رمان‌نویس انگلیسی (۱۸۱۹-۱۸۸۰م) و ژرژ ساند به جای آماندین اورور لوس دوپن، رمان‌نویس فرانسوی (۱۸۰۴-۱۸۷۶م). ۵- مضمون اثر، که گزینش اسم مستعار با توجه به این مسئله، بیشتر ویژه طنزنویسان است، مانند گزینش دخو به جای علی‌اکبر دهخدا، خروس لاری و هدهد میرزا به جای ابوالقاسم حالت و گل آقا و شاغلام به جای کیومرث صابری فومنی. گزینش اسم مستعار طنزآمیز از دوره صفویه رواج پیدا کرد و از جمله نخستین این اسم‌ها باید از سگ لوند یا سگ قزوینی که گویا اسم مستعار حسن بیگ قزوینی، ترکمنی تلخک در دربار شاه عباس یکم صفوی (۹۹۶-۱۰۳۸ق) و نیز مولانا خروس که اونیز از دل‌تکان مجلس شاه عباس بوده، یاد کرد. این نکته را نیز باید یادآور شد که معمولاً طنزنویسان بیش از یک اسم مستعار برای خود برمی‌گزینند. گاهی خود مردم بنا به دلایلی برای برخی از نویسندگان که معمولاً عامه‌پسند هستند، اسم مستعار انتخاب

(۱۱۴۰-۱۲۲۵ق). ۱۶- شرح اسماء الحسنی از محمد باقر مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰/۱۱۱۱ق) که ظاهراً همان اثری است که محمد حسین بن محمد صالح خاتون‌آبادی، نوه دخترتاری علامه مجلسی، در فهرست خود از آثار مجلسی از آن با عنوان رساله فرق میان صفات ذاتی و صفات فعلی حق تعالی یاد کرده است. ۱۷- شرح اسماء الحسنی از نورالدین ایچی. ۱۸- اسماء الحسنی (چاپ تهران، ۱۲۷۳ق) از محمد رضا بن محمد مؤمن امامی مدرس خاتون‌آبادی اصفهانی. ۱۹- منظومه جواهر در شرح اسماء الله (نسخه موزه ملی پاکستان کراچی به شماره ۲۳۹/۵-۱۹۵۸. N.M.) ۲۰- منظومه اسماء الهی (نسخه کتابخانه ملی به شماره ۲۶۶۳/ف در صد بیت. ۲۱- شرح اسماء الحسنی از سید ابوتراب محمد راشدالله. ۲۲- شرح اسماء الهی منظوم (نسخه‌های موزه ملی پاکستان کراچی به شماره ۱۰۶۰/۹-۱۹۵۷ از سده یازدهم هجری و کتابخانه عمومی پنجاب لاهور به شماره ۵۳۱-۲۹۷، ۲۹۷ فقره یا تاریخ ۱۲۶۱ق). ۲۳- شرح اسماء الهی از حاجی حمید، معروف به شیخ محمد (نسخه مسجد جامع نیوتاون جمشید روید کراچی). ۲۴- شرح اسماء الهی از فقیر محمود (گویا از سده ۱۲ یا اوایل سده ۱۳ق). ۲۵- شرح اسماء الحسنی (نسخه کتابخانه سلیمیه اردن به شماره ۴۶۴۵/۱ با تاریخ ۹۷۲ق به خط کمال‌الدین حسین بن میراحمد جامی). ۲۶- اسماء الله (نسخه کتابخانه سپهسالار به شماره ۵۶۲۴ با تاریخ ۱۲۴۲ق) از محمد مؤمن بغدادی که در آغاز می‌گوید: «... چون این حقیر... محمد مؤمن بغدادی خادم فقراء... سه رساله در جمع اسماء الله... مسما به «کشف الحقایق» و «کنز المسلمین» و «اسرار المؤمنین» قلمی نموده بودم و گویا نداشت. لله الحمد درین وقت که اسلام قوی شده در دارالسلطنه اصفهان...». ۲۷- اسماء و صفات حق از دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی (چاپ تهران، ۱۳۷۵ش).

منابع: تفسیر ابوالفتح رازی، ۳۴۱-۳۴۰/۵؛ حافظ‌نامه، ۹۴۷-۹۴۸؛ دایرة المعارف تشیع، ۱۶۴/۲-۱۶۶؛ دایرة المعارف فارسی، ۱۴۵؛ الذریعه، ۶۶/۲-۶۷؛ شرح اصطلاحات تصوف، ۲۲۷/۱-۲۴۷؛ فرهنگ لغات و اصطلاحات و تعبیرات عرفانی، ۴۳-۴۱؛ فهرست کتابخانه سپهسالار، ۱۳۴/۳؛ ۱۰۹/۵؛ فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان، ۱۵۸۰/۳-۱۵۸۵، ۱۹۳۲؛ فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی، ۲۱۷/۵، ۶۲۱؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی، ۱۲۱۷؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه دانشگاه استانبول، ۵۸، ۳۱۲، ۲۹۴، ۵۳۶، ۵۹۵؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی